

JAARVERSLAG

2023

STICHTING

ARCHEOHOTSPOTS

Inhoud

1. Bestuurlijke zaken	3
2. Overkoepelende PAN-AHS zaken	4
3. Programma PAN	5
4. Programma ArcheoHotspots	8
5. Bedrijfsmatige gegevens	10
6. Financiën	11

1. Bestuurlijke zaken

Bestuurssamenstelling

Het bestuur veranderde in 2023 van samenstelling. Ten eerste overleed Hiske Land, die namens AWN Nederlandse Archeologievereniging het belangrijke perspectief van de vrijwilligers in de archeologie inbracht. Ten tweede namen we halverwege het kalenderjaar afscheid van onze voorzitter Riemer Knoop. Zijn jarenlange en intensieve betrokkenheid bij Stichting ArcheoHotspots zijn een belangrijke factor gebleken voor de huidige positie van Portable Antiquities of the Netherlands (PAN) en ArcheoHotspots (AHS) in het archeologische veld. Zijn plaats is ingenomen door Daan Raemaekers, hoogleraar archeologie aan de RUG. Paulien Retèl, projectleider in het Allard Pierson Museum, is de nieuwe penningmeester als opvolger van Wim Hupperetz.

Stichtingsadres

Het officiële adres van de stichting is vanaf medio 2023: Papengracht 30 2311 XT Leiden, het adres van het Rijksmuseum van Oudheden.

Governance

Het bestuur heeft viermaal voltallig vergaderd (24 maart, 20 juni, 27 september, 19 december). De driehoek voorzitter, penningmeester en secretaris heeft tussendoor online een aantal malen overlegd. Daan Raemaekers en Paulien Retèl hebben kennismakingsgesprekken gevoerd met het MT van het Rijksmuseum van Oudheden (RMO).

Van meet af aan is geprobeerd stem te geven, aan zoveel mogelijk verschillende soorten betrokkenen en stakeholders, in de samenstelling van het bestuur en de adviescommissie PAN. Daartoe horen in elk geval: vrijwilligers, coördinatoren, gastvrijheid verlenende instellingen, beroepsarcheologen en algemeen geïnteresseerden namens het bredere publiek. Aan stakeholders zijn in de PAN-adviescommissie vertegenwoordigd: provinciale erfgoedhuizen en depots, gemeentelijke archeologen, detectoramateurs en universiteiten.

Coaching traject

Het bestuur heeft ervoor gekozen geen directeur aan te stellen in een intermediaire positie tussen het bestuur en de programmaleiders, maar de programmaleiders door middel van een coachingstraject tot optimale zelfstandigheid te ontwikkelen, waardoor er twee zelfsturende teams ontstaan, die regelrecht verantwoording afleggen aan het bestuur. Riemer Knoop (Gordion Cultureel Advies) voerde deze opdracht uit na afloop van zijn bestuursfunctie bij de stichting.

2. Overkoepelende PAN-AHS zaken

In 2023 kreeg de organisatorische samenwerking met het RMO voor wat betreft HR, financiën en IT snel vorm. Dat betekende dat de programmaleiders en het bestuur zich meer dan in 2022 konden richten op de inhoud en organisatie van de eigen werkzaamheden. Zo werd er geïnvesteerd in de digitale zichtbaarheid door het aanstellen van een communicatieadviseur en werd een coachingstraject gestart voor de programmaleiders.

De medewerkers van de Stichting ArcheoHotspots hebben hun plek gevonden in de organisatie en zij vinden in het RMO een zorgvuldige werkgever. Er wordt onderzocht hoe de samenwerking ook meer inhoudelijk gestalte kan krijgen.

3. Programma PAN

2023 kenmerkte zich door een diepgaandere verbondenheid met de Stichting ArcheoHotspots. Daarnaast waren er enkele personele wijzigingen, kwam de PAN-adviescommissie vijf keer bij elkaar, groeide het aantal vondstmeldingen, werd de referentiecollectie uitgebreid en waren de regio-coördinatoren en registrators op steeds meer ontmoetingsplekken aanwezig.

Cijfers: vondstmeldingen, gevalideerde vondsten en de referentiecollectie

Eind 2023 bestond de PAN-database uit 141.314 vondstrecords (afb.1). In 2023 werden 24.444 vondstrecords aan de database toegevoegd (het streefaantal is 20.000 per jaar); dit is een toename van 10,7% ten opzichte van 2022 (21.821 vondstrecords). Van het totale aantal records was eind 2023 62,3% (88.050 vondstrecords) gevalideerd en daarmee online te raadplegen. Het validatiepercentage is ten opzichte van 2022 met 0,7% licht afgenomen. Het omhoog brengen van het validatiepercentage blijft een punt van aandacht voor de komende jaren. De lichte afname is het gevolg van de jaarlijkse toename van het aantal gemelde vondsten en de toegenomen invoer van vondsten anders dan metaal. Voor een aanzienlijk deel van deze vondsten (met name aardewerk en vuursteen) ontbreekt op dit moment binnen het team specialisme en capaciteit om referentietypen te schrijven en vondsten te valideren. Bovendien bleef de validatie van munten achter vanwege het ontbreken van capaciteit voor het exporteren en valideren van munten; dit wordt opgelost door het in dienst nemen van een tijdelijke medewerker per 1 januari 2024 voor het wegwerken van deze achterstanden.

Afbeelding 1: het aantal vondstrecords per jaar (het aantal vondsten ligt hoger; een record kan uit meerdere vondsten bestaan).

De PAN-app heeft de vrijwillige invoer van vondsten ondersteund. Van 01/05/2020 (toen de app in gebruik werd genomen) tot heden (meetdatum 16/02/2024) zijn 3.002 vondsten via de app geregistreerd, waarvan er 2.932 naar de website zijn geëxporteerd. In totaal werden vanaf 01/05/2020 74.713 vondstrecords aan de database toegevoegd; het percentage meldingen via de app bedraagt 4% van alle meldingen sinds de app in gebruik is. De app-meldingen per jaar zijn lastig uit de dataset te genereren.

In 2023 werden door 482 vindders vondsten gemeld. Daarvan hebben 248 vindders (51,5%) als vrijwillige registrator actief gebruik gemaakt van PAN en werden van 234 (48,5%) vindders de vondsten door PAN-medewerkers ingevoerd. De regio-coördinatoren bewegen steeds nadrukkelijker

naar het verzorgen van workshops over vrijwillige invoer voor vindsters en het op locatie aanwezig zijn voor vondstregistratie of het bieden van hulp bij zelfinvoer. Een aanzienlijke groep vindsters geeft echter aan liever niet zelf vondsten in te voeren. De voornaamste redenen zijn het niet (denken te) hebben van voldoende digitale vaardigheden en/of het liever buiten willen zijn. Vondstregistratie door PAN-medewerkers blijft daarom nog een essentieel aspect van de functie (en geeft ook veel werkplezier), naast het ondersteunen en stimuleren van invoer door vrijwillige registrators.

In 2023 hebben de specialisten Romeinse tijd, middeleeuwen/nieuwe tijd en maritieme vondsten gewerkt aan het uitbreiden van de referentiecollectie voor met name metaal. De referentiecollectie bestaat op moment van schrijven uit 4.226 referentietypen (in de jaarverslagen volgend op 2023 zal de ontwikkeling in aantallen worden meegenomen). Met de RCE-projectsubsidie 'Verankering maritieme kennis in PAN' kon de aanstelling van de specialist maritieme vondsten André van Holk per 1/12/2022 met twee jaar worden verlengd. Het maritieme deel van de referentiecollectie werd tot 100 referentietypen uitgebreid waarmee een veelomvattend en uniek classificatiesysteem voor Nederlandse scheepsvondsten grotendeels werd gerealiseerd. Met de uitbreiding van de referentiecollectie waren diverse waterbodenvondsten te valideren en wordt het voor vindsters aantrekkelijk om vondsten te melden. Een uitgebreid verslag ter verantwoording van het afgelopen subsidiejaar is voor de subsidieverlener opgesteld.

Communicatie en zichtbaarheid

De eerste opzet voor een communicatieplan en het ontwerp van enquêtes waarmee gebruikerservaringen met PAN worden opgevraagd, kregen in 2023 vorm en worden in 2024 verder uitgewerkt. Daarnaast is in overleg met de voorzitter van vereniging De Detector Amateur besloten dat de PAN-programmaleiding in de zes DDA-magazines van 2024 de rubriek 'Achter de schermen bij PAN' zal schrijven, met als doel PAN wat meer 'een gezicht te geven' en het melden van vondsten te stimuleren. Op de AHS-website worden door de PAN-medewerkers regelmatig verhalen of korte bijdragen over bijzondere vondsten en/of vindsters geplaatst. Om in contact te komen en blijven met zoekers waren de PAN-medewerkers aangekondigd aanwezig op diverse evenementen (met name zoekdagen) en organiseerden zij spreekuren op ArcheoHotspots of andere locaties. Ook werden enkele publicaties op basis van PAN-data gerealiseerd.

De adviescommissie

De adviescommissie kwam in 2023 vier maal fysiek en éénmaal digitaal bijeen, en bestond in 2023 uit de volgende leden:

- Luc Amkreutz (Rijksmuseum van Oudheden; Universiteit Leiden)
- Stijn Arnoldussen (Rijksuniversiteit Groningen; ARCHON)
- Sanne Beumer (Gemeente Amersfoort; Convent Gemeentelijke Archeologen)
- Anton Cruysheer (Landschap Erfgoed Utrecht; De Detector Amateur; AWN)
- Roel Kamer (Erfgoed Gelderland; Overlegstructuur van Provinciale Erfgoedinstellingen)
- Marijke Nieuwenhuis (Provincie Drenthe; Vakberaad Provinciaal Archeologen)
- Jan-Willem de Kort (adviseur namens de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)
- Roel Lauwerier (voorzitter)

De commissie werd door de PAN-programmaleiding ondersteund.

Begin 2023 werden de adviesonderwerpen geïnventariseerd en geprioriteerd, waarbij urgente vragen uit de PAN-organisatie voorrang kregen. In 2023 zijn vijf adviezen uitgebracht. Het betreft de volgende onderwerpen (plus onderwerpsnummer en voorbereider):

- Recht op zoeken (4; Marijke Nieuwenhuis en Sanne Beumer)
- Zoeken en verboden in APV's (8; Stijn Heeren)
- Minder significantie vondsten (13; Mirjam Kars)
- Beleidskaarten/PAN voor beleidskaarten (2 en 3; Sanne Beumer)
- Samenwerking met meldpunten (5; Anton Cruysheer)

Daarnaast is in het begin van het jaar commentaar geleverd op het ‘Strategisch Beleidsplan PAN’.

De PAN-applicatie (website, database en app)

De transitie richting inbedding van de PAN-applicatie bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) was in 2022 ingezet. In 2023 werd door *Infoprojects*, in opdracht van de RCE, een rapport geschreven over de risico’s en verbeterpunten van de applicatie en de daarmee samenhangende scenario’s voor het beheer en onderhoud van PAN over de periode 2024-2028. De RCE-stuurgroep heeft gekozen voor het scenario van herbouw zodat de applicatie conform de RCE-doelarchitectuur kan worden gebouwd en de risico’s die samenhangen met het verouderde framework AngularJS worden geëlimineerd. De programmaleiding van PAN werd, vanwege de inhoudelijk kennis van de applicatie, gevraagd om als *Producteigenaar PAN* bij de RCE het proces richting herbouw en de herbouw te begeleiden. Deze functie wordt in de vorm van een zzp-opdracht uitgevoerd.

PAN-staf

In september 2023 werden een registrator voor regio Oost (zwaartepunt Limburg en oostelijk Noord-Brabant) en regio West (zwaartepunt Zeeland en westelijk Noord-Brabant) aangesteld. Eind 2023 gaf de regiocoördinator voor regio Oost aan een andere baan te hebben gevonden en op 31-03-2024 uit dienst te gaan. Een opvolger wordt in 2024 geworven. Begin 2024 gaat de aanstelling van zes maanden voor een tijdelijke medewerker van start om het numismatische deel van de database bij te houden.

Jaarverslag PAN-programma

De PAN-programmaleiding maakt na afloop van elk kalenderjaar een gedetailleerd verslag waarin de resultaten, en daarmee de realisatie van de in het beleidsplan geformuleerde doelen, zijn opgenomen. Met dit verslag worden de PAN-adviescommissie en het AHS-bestuur over de voortgang geïnformeerd.

4. Programma ArcheoHotspots

In 2023 vervulde Alexander van de Bunt, de landelijk coördinator, een centrale rol binnen het ArcheoHotspots-netwerk als aanspreekpunt voor communicatie, advies, inspiratie en netwerkmogelijkheden. De inzichten die in 2022 waren opgedaan over effectieve ondersteuning van de locaties hebben geleid tot de ontwikkeling van een nieuwe programmaopzet, communicatieplan en netwerkdocument, waarin de behoeften en vereisten van het netwerk zijn vastgelegd. Persoonlijke bezoeken aan de locaties hebben bijgedragen aan het gevoel van erkenning en waardering binnen de ArcheoHotspots-gemeenschap. De Stichting ArcheoHotspots is toegankelijk en direct betrokken bij het functioneren en ondersteunen van de AHS-locaties.

Door dit gevoel van betrokkenheid werden de AHS-netwerkbijeenkomsten (voorheen coördinatorenoverleg) beter bezocht dan voorheen. In 2023 zijn drie netwerkbijeenkomsten georganiseerd: in Zwolle (woensdag 17 februari 2023), in Tiel (donderdag 31 mei 2023) en online (donderdag 14 december).

Bijna alle ArcheoHotspots zijn (op aanvraag) voorzien van nieuwe promotiematerialen, waaronder banners, flyers, hesjes, buttons en stickers. Deze investering vanuit het programma was aanzienlijk, aangezien veel locaties al enkele jaren geen nieuwe materialen hadden ontvangen vanuit de stichting. Vanwege de blijvende groei van het aantal locaties is er ook nagedacht over nieuwe promotiematerialen. Met als doel het ondersteunen van nieuwe *grassroots*-initiatieven rondom de ArcheoHotspots, zijn alle materialen ook digitaal beschikbaar gesteld op de nieuwe landelijke website van de AHS.

Vlak voor de Nationale Archeologiedagen, op 15 juni 2023, is de nieuwe website gelanceerd tijdens de Grote Archeologieshow voor vrijwilligers in Castellum Hoge Woerd te Woerden. De programmaleider heeft samen met het bedrijf CL-web hard gewerkt aan het bouwen van een nieuwe website met als doel om alle lijnen van de AHS-locaties, de stichting AHS en PAN met elkaar te verenigen op één platform.

Op 1 september is Alice Pap als communicatieadviseur gestart voor zowel de programma's AHS en PAN. Haar voornaamste taak was om een kwaliteitsimpuls te geven aan de website, de social media, de PAN-enquête en het uitrollen van de gebruikerskant van de website bij de AHS-locaties. Er is een toolkit ontwikkeld voor de AHS-locaties, waarmee ze hun eigen AHS-webpagina kunnen beheren en ook verhalen, actualiteiten en activiteiten op de website kunnen plaatsen. Op deze manier fungeert de website ook als platform voor de verschillende lokale AHS-initiatieven.

Er wordt momenteel intensief nagedacht over de verbreding en vernieuwing van het concept van de AHS. Hierbij worden diverse vragen onderzocht, zoals: welke vormen van archeologie willen mensen actief beoefenen en hoe kunnen we dit duidelijk in kaart brengen? Hoe kunnen we publieksparticipatie, empowerment en betrokkenheid bij de omgeving bevorderen? En welke samenwerkingsverbanden zijn hiervoor noodzakelijk? Een concreet voorbeeld van deze vernieuwingsdrang is de ontwikkeling van de volgende generatie mobiele AHS, de ArcheoBus, door het Hunebedcentrum in samenwerking met Geopark De Hondsrug en Drents Landschap. Met de ambitie vanuit de landelijke coördinatie om een blueprint te ontwikkelen voor deze mobiele AHS, streven we ernaar om elders in Nederland meer innovatieve mobiele AHS te laten ontstaan.

Voor de vernieuwing van het concept van de AHS is er een grote behoefte om een meerjarenbeleidsstrategie te ontwikkelen. In 2024 zal Alexander van de Bunt deze strategie uitwerken voor de periode 2025-2028. Dit biedt de mogelijkheid om de missie en visie van het programma AHS helder te formuleren, om de synergie met het PAN-programma te versterken en om het concept duurzaam te blijven positioneren.

Momenteel wordt er actief gewerkt aan het verbreden en vernieuwen van het concept van de AHS. Verschillende vragen staan hierbij centraal, zoals: welke vormen van archeologie willen mensen actief beoefenen en hoe kunnen we dit helder in kaart brengen? Hoe kunnen we publieksparticipatie, empowerment en betrokkenheid bij de omgeving bevorderen? En welke

samenwerkingsverbanden zijn hiervoor noodzakelijk? Een concreet voorbeeld van deze vernieuwingsdrang is de ontwikkeling van de volgende generatie mobiele AHS, de ArcheoBus, door het Hunebedcentrum in samenwerking met Geopark De Hondsrug en Drents Landschap. Met de ambitie vanuit de landelijke coördinatie om een blauwdruk te ontwikkelen voor deze mobiele AHS, streven we ernaar om elders in Nederland meer innovatieve mobiele AHS te creëren.

Voor het vernieuwen van het concept van de AHS is er een sterke behoefte om een meerjarenbeleidsstrategie te ontwikkelen. In 2024 zal Alexander van de Bunt deze strategie uitwerken voor de periode 2025-2028. Dit biedt de mogelijkheid om de missie en visie van het programma AHS helder te formuleren, om de synergie met het programma van PAN te versterken en om het concept duurzaam te blijven positioneren.

Tijdelijke ArcheoHotspots

Ter ere van hun 25-jarig jubileum werd op 1 maart de Faculteit der Archeologie van Universiteit Leiden getransformeerd voor de duur van een dag tot pop-up AHS.

Nieuwe ArcheoHotspots

Tiel	Flipje & streekmuseum
Ammerzoden	Kasteel Ammersoyen
Naarden	Nederlands Vestingmuseum Naarden
Den Bosch	Het Groot Tuighuis (heropening)
Maastricht	Centre Céramique (24 februari 2024, uitgestelde opening)

Opgeheven ArcheoHotspots

Heerlen
Venlo

5. Bedrijfsmatige gegevens

Personeel programma PAN

Functie	Fte	Medewerker
Programmaleiding	0.1	Stijn Heeren
Programmaleiding	0.3	Mirjam Kars
Regio-coördinator Noord	0.3	Margot Daleman
Regio-coördinator West	0.7	Julius van Roemburg
Regio-coördinator Oost	0.5	Vick Hermsen
Registrator West	0.4	Suzanne Venhorst
Registrator Oost	0.4	Tess Doorewaard
Muntbepalingen (tot 28/02/2025)	0.4	Rob Reijnen
Specialist Romeinse tijd	0.4	Stefanie Hoss
Specialist Romeinse tijd	0.1	Stijn Heeren
Specialist middeleeuwen/nieuwe tijd	0.4	Mirjam Kars
Specialist maritieme vondsten	0.2	André van Holk
Totaal	4,2	
Functie (extern/inhuur)		
Muntbepalingen ME/NT	ca. 8 p/w	Bouke Jan van der Veen (zzp)
Registrator Noord	ca. 4 p/w	Berna van Wijk (zzp)
Regio-coördinator Centraal	ca. 14 p/w	Wouter Hinrichs (extern Landschap Erfgoed Utrecht)

Personeel programma ArcheoHotspots

Functie	Fte's	Medewerkers
Programmaleiding	0,5	Alexander van de Bunt
Communicatiemedewerker (beide programma's)	0,6	Alice Pap

Samenstelling bestuur

Riemer Knoop	Voorzitter	Tot 1-9-2023
Daan Raemaekers	Lid	Tot 1-9-2023
	Voorzitter	Vanaf 1-9-2023
Jeanette Raap	Secretaris	Geheel 2023
Paulien Retèl	Penningmeester	Geheel 2023
Liselotte Gertenbach	Lid	Geheel 2023
Ilias Zian	Lid	Geheel 2023

6. Financiën

Kosten	PAN 2023	AHS 2023	TOTAAL 2023
SALARIS intern	€ 273.821,89	€ 62.317,88	€ 336.139,77
SALARIS extern	€ 33.876,10		€ 33.876,10
WERKKOSTEN	€ 350,30	€ 2.518,48	€ 2.868,78
REISKOSTEN	€ 5.285,73	€ 1.896,85	€ 7.182,58
CONGRESKOSTEN	€ 360,00	€ 202,50	€ 562,50
TRAINING / CURSUS / ADVIES	€ 6.776,00	€ 1.097,08	€ 7.873,08
KOSTEN PERSONEEL OVERIG	€ 3.288,75	€ 62,35	€ 3.351,10
KOSTEN MATERIAAL	€ 4.742,74	€ 1.847,08	€ 6.589,82
KOSTEN KANTOOR OVERIG	€ 1.961,51	€ 7.104,27	€ 9.065,78
WEBSITE		€ 17.134,20	€ 17.134,20
VERZEKERINGEN		€ 317,74	€ 317,74
TOTAAL	€ 330.463,02	€ 94.498,43	€ 424.961,45
Subsidies - OC&W			€ 435.000,00
Publieke subsidies - RCE (incidenteel)			€ 17.334,00
Totaal			€ 452.334,00
Uitgaven 2023			€ -424.961,45
			€ 27.372,55

Portable
Antiquities of the
Netherlands

RIJKSMUSEUM
VAN OUDHEDEN

DDA
Nederlandse vereniging
voor metaaldetectie

Stichting ArcheoHotspots wordt meerjarig ondersteund door het ministerie van OCW

Stichting ArcheoHotspots

KvK 72411139

Papengracht 30
2311 XT Leiden

www.archeohotspots.nl
www.portable-antiquities.nl